

Voortgangsrapportage PFAS Zeeland van de PFAS coördinatoren

19 november 2025

Op 29 maart 2022 hebben de toenmalige minister van Infrastructuur en Waterstaat en gedeputeerde Van der Velde twee PFAS-coördinatoren voor Zeeland aangesteld. Eén vanuit het Rijk en een vanuit Zeeland. Martin van Gelderen heeft ondertussen Liz van Duin opgevolgd en is coördinator voor het Rijk, Maarten de Hoog voor Zeeland. De coördinatoren hebben als taak de samenwerking tussen beide overheden te versterken en de lopende acties en onderzoeken te stimuleren en te stroomlijnen. Dit is de zesde voortgangsrapportage waarmee zij rapporteren aan minister Tieman, staatssecretaris Aartsen en gedeputeerde Van der Velde.

Deze rapportage volgt dezelfde opzet als de vorige. Naast de voortgang reflecteren de coördinatoren in de oplegbrief op de afgelopen periode en blikken vooruit. De rapportage kwam tot stand met bijdragen van het ministerie van IenW, waaronder Rijkswaterstaat, en de Provincie Zeeland. Aan het eind worden enkele afkortingen toegelicht.

1. Internationaal

Actie	Stand van zaken	Planning
<i>PFAS-restrictievoorstel</i>	Op 7 februari 2023 publiceerde het European Chemicals Agency (ECHA) een voorstel voor een zo breed mogelijk PFAS-verbod. De openbare raadpleging leverde meer dan 5600 reacties op. In augustus 2025 heeft ECHA het aangevulde achtergrond-dossier van de brede PFAS restrictie gepubliceerd. In dit document zijn de inspraakreacties verwerkt. De volgende stap is dat de wetenschappelijke comités van ECHA een opinie opstellen en die naar de Europese Commissie sturen, waarna de Commissie het voorstel ter stemming voorlegt aan de lidstaten.	Er wordt verwacht dat het Europees agentschap in 2026 de wetenschappelijke opinies afrondt, waarna de Europese Commissie een voorstel ter bespreking en stemming zal opstellen.
<i>Internationale Schelde Commissie (ISC)</i>	In de ISC is PFAS een vast agendapunt. Elke vergadering schetsen de delegaties kort waar zij aan werken. Daaruit blijkt dat alle delegaties intensief bezig zijn met de PFAS-problematiek. Nederland biedt hierbij ondersteuning aan anderen. Op 13 maart 2025 is het PFAS-bronnen- en vrachtenonderzoek van de ISC gepubliceerd. Hierin staan de verschillende PFAS-bronnen in het Scheldestroomgebied geregistreerd. In het rapport staat een aantal aanbevelingen die tijdens een PFAS-workshop zullen worden behandeld. Op 16 mei 2025 heeft de	In november 2025 organiseert de ISC in Lille een workshop over PFAS voor experts, gericht op kennisuitwisseling en verdere harmonisatie van de aanpak binnen het stroomgebied.

	delegatieleider van Nederland, mevrouw Dekker, een toelichting gegeven aan de Statencommissie Ruimte op de werkwijze en de behaalde resultaten binnen de ICS. Op 24 en 25 juni organiseerde Nederland het delegatieleidersoverleg en de plenaire vergadering van de ISC. PFAS stond hier op de agenda en gedeputeerde Van der Velde heeft het belang van terugdringing van PFAS voor Zeeland kenbaar gemaakt.	
<i>PFAS-schade verhalen bij 3M</i>	De minister heeft in mei 2023 besloten het bedrijf 3M officieel aansprakelijk te stellen. Op 24 augustus 2023 heeft de minister met 3M gesproken over de aanwezigheid van PFAS in de Westerschelde. Dit was aanleiding voor vervolgesprekken met IenW. De gesprekken lopen in 2025 goed en er wordt gestaag voortgang geboekt. Periodiek heeft IenW contact met (semi-) overheden en Zeeuwse belanghebbenden om de voortgang te bespreken. Deze hebben in maart en oktober 2025 plaatsgevonden	Om de juridische positie van de Staat en de aangesloten partijen te beschermen, kunnen over dit traject geen verdere mededelingen worden gedaan.

2. Nationaal

Actie	Stand van zaken	Planning
<i>RIVM-onderzoeksprogramma</i>	Het Ministerie van IenW heeft samen met de ministeries van VWS en LNV het RIVM in 2023 opdracht voor een landelijk blootstellingsonderzoek gegeven. Provincie Zeeland heeft benadrukt dat in dit onderzoek voldoende aandacht moet zijn voor de situatie rond de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen. Op 4 september heeft de belanghebbendenbijeenkomst weer plaatsgevonden bij het RIVM. In juli 2025 is de Kamer geïnformeerd over de eerste resultaten van de biomonitoring (het onderzoek naar de concentraties van PFAS in het bloed).¹	Het onderzoeksprogramma duurt tot 2026. Tussentijds wisselen het RIVM en de betrokken ministeries op verschillende manieren informatie uit over het onderzoek en nieuwe ontwikkelingen en inzichten, zoals via bijeenkomsten met belanghebbenden. Het RIVM vult de biomonitoring resultaten momenteel aan met twee andere onderzoeken met 1) meer recente bloedmonsters en 2) moedermelkmonsters. Voor de regio Westerschelde worden extra bloedmonsters

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/07/21/pfas-verzamelbrief>

	Bij de analyse heeft het RIVM gerichte aandacht besteed aan mogelijke regionale verschillen in Zeeland ten opzichte van het landelijke beeld.	opgenomen. De resultaten worden in het tweede kwartaal van 2026 verwacht.
<i>RIVM gezondheidsonderzoeken Chemours en Westerschelde</i>	Het RIVM is begin 2024 gestart met een verkenning naar de mogelijkheid van een gezondheidsonderzoek voor de omgeving van Chemours en voor de regio rondom de Westerschelde. In november 2024 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van deze verkenning.² Ook zijn resultaten met het bredere publiek gedeeld in de vorm van twee infographics, gemaakt door het RIVM.³ Bij de verkenning was een begeleidingscommissie betrokken met regionale partijen uit Zeeland en de omgeving van Dordrecht. Hierdoor zijn de regionale wensen goed meegenomen. In de Kamerbrief van juli 2025 is gemeld dat de ministeries van IenW en VWS het RIVM de opdracht hebben gegeven om in september 2025 te starten met meerjarig gezondheidsonderzoek in de regio's rondom Chemours en de Westerschelde. In deze brief is uitgelegd hoe het onderzoek eruit komt te zien.	Het onderzoek gaat naar verwachting tot eind 2027 duren. In de eerste maanden wordt het onderzoeksplan verder uitgewerkt, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de betrokkenheid van regionale partijen zoals de lokale overheden en de GGD.
<i>Kopgroep vergunningen</i>	In 2023 signaleerde de provincie Zeeland dat omgevingsdiensten verschillend omgaan met de beoordeling van PFAS bij (in)directe lozingen. Naar aanleiding hiervan heeft het Ministerie van IenW eind 2023 Arcadis opdracht gegeven om vragen van bevoegde gezagen over PFAS-vergunningenbeleid te onderzoeken.	Het eindrapport wordt binnenkort gepubliceerd. Daarna bekijkt het ministerie van IenW samen met de kopgroep (een groep VTH-experts en beleids-medewerkers) welke vervolgstappen nog nodig zijn. Daarin wordt gekeken of het huidige stelsel of de regelgeving aangevuld of aangepast zou moeten worden.

3. Regionaal

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/11/14/enkele-moties-en-ontwikkelingen-ten-aanzien-van-pfas>

³ <https://www.rivm.nl/industrie/publicaties>

<i>Inventarisatie PFAS indirecte lozingen</i>	De verbreding van de inventarisatie, gebaseerd op de eerdere screening van het volledige bedrijvenbestand door RUD Zeeland is uitgevoerd. Alle geselecteerde bedrijven zijn twee keer bemonsterd, in de tweede helft 2024 en Q1 van 2025. De RUD is nog in afwachting van de resultaten van de tweede ronde.	De provincie wil dit project integreren in de al lopende aanpak van indirecte lozingen en ZZS. Eventuele vervolgacties worden gezien in samenhang met het vervolg van het rapport over de kopgroep vergunningen.
<i>Inventarisatie PFAS RWZI's</i>	Naar aanleiding van het STOWA rapport 'PFAS in influent, effluent en zuiveringsslib'⁴ is door de RUD een Plan van Aanpak 'Waterzuiveringsinstallaties i.r.t. PFAS-houdend afvalwater' opgesteld om inzicht te verkrijgen in: - De lozing van PFAS-houdend afvalwater. - De acties die een bedrijf verricht om PFAS in het gereinigde afvalwater uit de RWZI te minimaliseren. Conform het Plan van Aanpak zijn van 4 zuiveringsinstallaties de vergunningen aangepast. Deze zijn aangepast met een verplichting tot het opstellen en uitvoeren van een PFAS-registratie- en monitoringsprogramma.	Voor elke waterzuiveringsinstallatie is een registratie- en monitoringsprogramma ingediend waarbij de goedkeuringsprocedure wordt doorlopen. Woensdag 12 mei was het voortgangsoverleg tussen Waterschap, RUD-Zeeland en de Provincie. Daarbij werd een pilot voor een specifieke zuivering verder vormgegeven en ingevuld. Het doel is inzicht verkrijgen in de aanvoer richting de RWZI door een risicoanalyse van indirecte lozers, en daar bronaanpak in te zetten.
<i>Sabic te Bergen op Zoom</i>	De situatie van de lozingen van Sabic is complex. De Kamer is eerder dit jaar middels een brief geïnformeerd over deze specifieke situatie en het handelingsperspectief van de betrokken bevoegde gezagen.⁵ In 2022 heeft Sabic gemeld dat zij PFBS loost op de afvalwaterpersleiding van het waterschap Brabantse Delta die uiteindelijk op de Westerschelde uitkomt. De omvang van de lozing is circa 51 kilo per jaar. Sabic heeft bij de provincie Noord-Brabant een revisievergunning aangevraagd voor de lozing van PFBS. Rijkswaterstaat Zee en Delta is wettelijk adviseur in deze aanvraag. Het RIVM heeft op verzoek van RWS een norm afgeleid ter beoordeling van de risico's van PFBS voor de ecologie. Door toepassing van een omgekeerde	Het gezamenlijke doel van de bevoegde gezagen is en blijft het zoveel mogelijk beperken van PFAS-lozingen. In oktober 2025 is gebleken dat ondanks bezwaren van Sabic de rechtbank het besluit in stand heeft gehouden. Sabic kan nog in hoger beroep gaan.

⁴ <https://www.stowa.nl/sites/default/files/assets/PUBLICATIES/Publicaties%202021/STOWA%202021-46%20PFAS.pdf>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/03/20/verzamelbrief-cd-water>

	immissietoets is daarmee een lozingseis opgesteld door RWS. De provincie Noord-Brabant heeft deze eis overgenomen in de vergunning, die stelt dat Sabic maximaal 2,75 kilo per jaar aan PFBS lozen.	
<i>Grensoverschrijdende vergunningen (verdragen Helsinki en Espoo)</i>	Vergunningaanvragen van Vlaamse grensbedrijven krijgen onverminderd aandacht. Intensieve kennisuitwisseling tussen Nederlandse en Vlaamse overheden is hierbij essentieel. Aanvragen komen via diverse kanalen binnen. RUD Zeeland faciliteert de processen namens Provincie Zeeland en betreft, waar mogelijk, ook RWS. RUD Zeeland richt zich sinds 2024 op delucht en BBT (best beschikbare technieken) voor alle binnenkomende documenten en plannen. Zij doen dit tot en met 2026 met een gedeelte vast en een gedeelte tijdelijke budget, en daarna volgt een evaluatie. Daarnaast wordt gekeken of AI kan helpen om de dossiers gemakkelijker te beoordelen. RWS heeft een proces ingericht om relevante Vlaamse vergunningaanvragen voor de waterkwaliteit in de Westerschelde te monitoren, waarbij aanvragen eerst globaal worden beoordeeld, en bij mogelijke impact op de Westerschelde, nauwkeuriger. Er is goed zicht op relevante aanvragen en RWS geeft tijdig en gericht advies aan Vlaanderen.	De provincie en RWS werken aan beter zicht en, waar nodig, tijdige reactie op Vlaamse vergunningsaanvragen. Voor 2024-2026 heeft GS Zeeland €100.000 extra beschikbaar gesteld per jaar, zodat RUD Zeeland haar inzet op het dossier Espoo/Helsinki kan voortzetten. Het doel blijft om structurele financiering te vinden via het project Robuuste RUD. De voortgang van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de provincie en RWS blijft regelmatig op de agenda staan. RUD Zeeland en RWS hebben een optimalisatie in het proces aangebracht. Daarnaast is er binnen de grensgemeenten meer bekend over wie waarover adviseert. Door de toekenning van extra capaciteit bij RWS voor het adviseren op buitenlandse vergunningen is meer grip en invloed ontstaan op deze processen.
<i>Onderzoek PFAS-aandachtslocaties</i>	RUD Zeeland voert, in opdracht van Provincie Zeeland, onderzoek uit naar PFAS aandachtslocaties. Het onderzoek richt zich op dossieronderzoek en historisch onderzoek om te bepalen waar in Zeeland sprake kan zijn van verontreiniging door PFAS. Ook worden brandweeroefenlocaties en incidentlocaties waar PFAS-houdend	Dit onderzoek is in 2023 gestart en liep oorspronkelijk tot 1 juli 2025. Er is verlenging van de looptijd verkregen omdat het project meer tijd kostte dan van tevoren verwacht. De bemonstering op een aantal locaties wordt momenteel ingepland, perceeleigenaren doen vrijwillig mee.

	blusschuim is ingezet bij dit onderzoek betrokken. Eind 2024 heeft het Ministerie van IenW een specifieke uitkering (SPUK) bodemverontreiniging toegekend voor de volgende drie deelprojecten: Historisch onderzoek verdachte PFAS-bronlocaties op 547 locaties, verkennend bodemonderzoek op 245 locaties, en historisch en verkennend onderzoek bij 70 locaties van de Veiligheidsregio.	Na afronding van het huidige project, zal op basis van de verkregen resultaten een planning worden opgesteld voor het uitvoeren van vervolgonderzoeken in 2026.
<i>PFAS in dierlijke producten</i>	Het vlees van dieren die buitendijks in het Land van Saeftinghe hebben ge graasd, bleek een te hoog PFAS gehalte te bevatten. Hierdoor mocht het vlees van enkele Nederlandse en Vlaamse bedrijven niet meer op de markt worden gebracht. Op 19 maart 2025 heeft de Nederlandse Voedsel- en Waren autoriteit (NVWA) hierover een informerende bijeenkomst gehouden in Zeeland. Raads- en Statenleden zijn door de NVWA en IenW bijgepraat over de gevolgen van de constatering dat vlees van dieren die daar ge graasd hebben te hoge gehalten PFAS bevatten. Er wordt regelmatig onderzoek gedaan naar de voedselveiligheid van producten uit de Westerschelde. In 2022 adviseerde het RIVM al om de consumptie van vis, schaal- en schelpdieren sterk te beperken vanwege PFAS.⁶ Een recent Vlaams onderzoek naar garnalen uit de monding van de Westerschelde en het aangrenzende Noordzeegebied laat zien dat de PFAS-concentraties richting de Vlaamse kust hoger zijn.⁷ Tot nu toe zijn in Nederland geen partijen garnalen afgekeurd.	De NVWA werkt momenteel aan maatregelen hoe dit soort situaties in de toekomst beter gesignaleerd kunnen worden en hoe boeren daarin geholpen kunnen worden. We zijn in gesprek met NVWA en betrokkenen, en ondersteunen waar nodig. Dit onder meer door het delen van informatie. Het ministerie van LNVN voert jaarlijks een contaminantenonderzoek uit, waaronder op PFAS in vis uit Nederlandse wateren. De provincie blijft deze resultaten nauwgezet volgen en ondernemen indien nodig actie.

4. Onderzoek en monitoring

Actie	Stand van zaken	Planning
<i>Impactanalyse PFAS (afgerond)</i>	In 2023 heeft Wageningen Marine Research in opdracht van RWS een onderzoek naar de	Het onderzoek is eind 2024 afgerond en gepubliceerd. ⁸

⁶ <https://www.rivm.nl/nieuws/pfas-in-westerschelde>

⁷ https://ilvo.vlaanderen.be/uploads/documents/PFAS_SHRIMP_24-ILVO-website-versie.pdf

	impact van PFAS en andere prioritaire stoffen op natuurdoelen in de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen. Dit onderzoek bestond onder andere uit een literatuuronderzoek en analyse van geselecteerde organismen. Er is gekeken naar de effecten van PFAS op het ecosysteem en daarmee op de natuurdoelstellingen. In februari 2025 is hierover een webinar opgenomen.	Het onderzoek onderstreept de noodzaak om ecologische schade verder te beperken door PFAS-emissies te minimaliseren. Binnen emissiebeheer ligt ook handelingsperspectief om de KRW-doelen te halen. RWS en andere overheden werken aan het herzien, aanscherpen en vernieuwen van vergunningen. Met het naderende KRW-eindjaar 2027 is de verwachting dat de samenwerking tussen overheden intensiever zal worden.
<i>Seaspray</i>	In januari 2024 is het rapport van Arcadis genaamd 'PFAS in seaspray aerosolen en zeeschuim' gepubliceerd.⁹ Hierin is de beschikbare kennis gebundeld en benoemd welke kennis ontbreekt. Het rapport is de basis voor een vervolgonderzoek, waarin de verspreiding van PFAS door seaspray zal worden onderzocht. Daarbij worden gegevens verzameld over bijvoorbeeld de depositie op de bodem en de verspreiding naar grondwater en drinkwater-innamepunten langs de kust. Hierin zullen onder andere IenW, de kustprovincies, de VNG, RIVM en drinkwaterbedrijven samenwerken.	Op dit moment wordt het onderzoeksvoorstel afgerond. De verwachting is dat opdrachtverlening nog in 2025 plaatsvindt en het onderzoek dan kan starten. Het onderzoek duurt vijf jaar, waarbij een aantal tussenresultaten eerder beschikbaar komen.
<i>Zeeschuim</i>	In 2023 is onderzoek gedaan naar PFAS-concentraties in zeeschuim, maar uitspraken over gemiddelde blootstelling via zeeschuim zijn nog niet mogelijk. Vorig jaar lag de nadruk op voorlichting over de hoge PFAS-concentraties in zeeschuim. Extra informatie werd geplaatst op zwemwater.nl en er zijn communicatieberichten breed gedeeld met belangengroepen en koepels.	PFAS-concentraties in zeeschuim zijn onderdeel van het landelijke seaspray onderzoek, zoals hierboven benoemd. In het Landelijk Zwemwater Overleg is communicatie over risico richting burgers indien nodig een terugkerend onderwerp. In dat overleg zitten de kustprovincies, gemeenten, GGD, IenW en het RIVM.

⁸ <https://research.wur.nl/en/publications/hoofdpijnenrapport-impact-van-probleemstoffen-incl-pfas-op-natuur>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/01/29/pfas-in-sea-spray-aerosolen-en-zeeschuim>

Bijlage 1: Afkortingenlijst

- AWZI:
 - o Afwaterzuiveringsinstallaties
- DCMR:
 - o DCMR Milieudienst Rijnmond. Dit is de gezamenlijke omgevingsdienst van de provincie Zuid-Holland en dertien gemeenten in de regio Rijnmond.
- ECHA
 - o European Chemicals Agency.
Europees agentschap dat werkt aan het implementeren van de Europese wet- en regelgeving op het gebied van chemicaliën
- ISC
 - o Internationale Schelde Commissie.
Een intergouvernementele commissie bestaande uit de regeringen van Frankrijk, België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Nederland. Ze streeft naar duurzaam en integraal waterbeheer in het internationale Scheldestroomgebiedsdistrict.
- GS
 - o Gedeputeerde Staten.
- KRW
 - o Kaderrichtlijn Water
- NVWA
 - o Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
- OMWB
 - o Omgevingsdienst Midden- en West Brabant.
- RUD Zeeland
 - o Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland.
- RWS
 - o Rijkswaterstaat
- SPUK
 - o Specifieke Uitkering
Een financiële bijdrage van de Nederlandse rijksoverheid aan gemeenten of andere overheden, bedoeld voor specifieke beleidsdoelen
- RWZI
 - o Rioolwaterzuiveringsinstallatie.